

koja će biti izjednačena s ostalim naukama. Osobito se ističu Moellerove zasluge za reformu farmaceutskog studija i za izobrazbu pomoćnog osoblja. Iza toga slijedi opširan opis Moellerova naučnog rada s najvažnijim biografskim podacima iz pera Moellerova nasljednika, tadašnjega docenta a kasnijeg profesora dr et. mr. ph. Richarda Wasickoga. Wasicky veli na kraju svoga prikaza: »Josef Moeller je bio jedan od velikana u carstvu svoje znanosti, sa svojim je talentima uvijek nastojao djelovati u korist te znanosti. Rezultati njegova rada nisu ostali ograničeni na usko područje njegovih kolega po struci, nego su našli put i u šire krugove. Svojim mnogobrojnim istraživanjima Moeller je stekao najveće zasluge za napredak farmacije i za opću dobrobit čovječanstva«.

Nakon svoga umirovljenja preselio se Moeller k svojoj kćeri Adeli koja je od god. 1896. bila udata za kotarskog fizika u Bjelovaru, dr Hermann Rotha. Tu u Bjelovaru provodio je Moeller mirne dane, pravi »otium cum dignitate«, okružen svojom mnogobrojnom unučadi i mnogim novostečenim prijateljima, bliskim po svojim stručnim interesima. Mnogo je saobraćao sa županijskim fizikom dr Vilimom Pejčićem i s gradskim fizikom dr Hermanom Fischerom (mojim pokojnim tastom!), a prijateljske su ga veze vezivale i s apotekarom mr. ph. Germanom. Bio je viđena ličnost u starom Bjelovaru, opće poznat po svojem šarmu i eleganciji, pravi »Hofrat«, koga su na ulici svi pozdravljali s najvećim poštovanjem.

U Bjelovaru je živio 6 godina, od god. 1916. do 1922. Tada se ponovno preselio u Graz, gdje je proveo posljednje dvije godine svoga života i gdje je i umro god. 1924. u 76. godini života. Njegovo je tijelo, po njegovoj želji, kremirano u gradskom krematoriju, a urna s pepelom prenesena je u Bjelovar, gdje je sahranjena na gradskom groblju.

EIN VERGESSENES GRAB.
PROF. DR. JOSEF MOELLER (1848—1924)

Lavoslav GLESINGER

Verfasser berichtet über das Leben und Wirken des hochverdienten Wiener Pharmakognosten Prof. Dr. Josef Moeller (1848—1924), der nach seiner Emeritierung 6 Jahre in Bjelovar (Kroatien) verbachte, wo seine Tochter mit dem Bezirksarzt Dr. Hermann Roth verheiratet war. In Jahre 1922 übersiedelte Moeller nach Graz, wo er zwei Jahre später starb. Seine Asche wurde auf dem Friedhof in Bjelovar beigesetzt, wo das Grab noch heute besteht.

SUSRETI S PRIJATELJEM JOVANOM TUCAKOVOM

Risto KOVIJANIĆ

Sa akademikom Tucakovim imao sam više susreta, u Beogradu, Kotoru, Budvi, Pančevu. Susretali smo se najviše na naučnim sastancima i simpozijima našeg Društva. Bili su to za mene radosni susreti, koji ostaju doživotno u sećanju. Uvek srdačno prijateljski i prisni, ozareni njegovom vedrinom i prijatnim humorom. Svojom neobičnom skromnošću i jednostavnošću, urođenom vedrinom duha, prisnim odnosima i drugarsko-demokratskim ponašanjem neodoljivo je privlačio ljude od prvog viđenja, pogotovo svoje učenike i slušaoce.

Voleo je ljude i sve što živi oko njega. Srodio se sa biljnim svetom, saživeo s njim. Ushitno se radovao raspevanom životu bilja i njihovim radosnim himnama Suncu, od skromnog krasuljka i vatrenog crvenog maka sa livada i plodnih njiva rodne mu Bačke, crvenog božura Kosova i srmenog pelina Lovčenskog masiva do stasitih zlatnih borova Zlatara i Zlatibora, vitih omorika planine Tare i snažnih eukaliptusa Boke.

Za narodni život i život bilja zainteresovao se u ranim svojim godinama. Kao dečko, u vreme prvog svetskog rata, prekinuo je osnovno školovanje, i morao da čuva stado na pašnjacima rodnog Čuruga, kao Mihailo Pupin na pašnjacima rodnog Idvora. Uživljavao se pomalo u pastirski život, slušao mnoge razgovore starih pastira. »Od njih sam — pričao je on — naučio da lekovitim biljem lečim stoku, jer je ona bila tada najveće blago. Zavoleo sam čobanski život i usmenu književnost narodnu«. Nastavio je školu u Novom Sadu, tada zvanom »Srpska Atina«. Presudnom opredeljenju znatno mu je doprineo njegov gimnazijski profesor Vasa Stajić, zaslužni pedagog i sociolog. Odatle je pošao stopama dva svoja velika uzora, Pančića i Cvijića. Na tom putu sve više i više obožavaće Vuka.

Neumorno i naporno, sa oduševljenjem i raspevanim srcem, grabio je preko naših polja i ravnica, preko brda i visokih planina, da pronade i prouči lekovito bilje, da od naroda čuje o »lekovitim travama« i »travarima«, o načinu narodnog lečenja; i da uzgredno zabeleži poneku narodnu izreku i priču. Stizao je vozilom, najviše na konju i peške kao Cvijić. Stalno je bio u živom dodiru sa narodom, kao Cvijić; i dobro se upoznao sa narodnim životom. I narod ga je zavoleo kao Cvijića. Tako je prokrstario skoro sve krajeve naše zemlje, ustalački i pregalački, oduševljeno i neumorno. I kad je dolazio na more radi »odmora«, on se nije odmarao.

Grabio je uz primorske strane da se bolje upozna sa florom područja. I tako do poslednjih dana života. Svaki pronalazak i otkriće pozdravio je ushitno, likujući. Dobro se upoznao sa biljnim svetom, — i time se kao naučnik proćuo kod nas i u svetu.

Jednput sam bio s njime na terenu, na plodnim i na peskovitim poljima njegovoga »carstva« u Banatu, na prostranom zemljištu Instituta za lekovito bilje, na kojemu on, sa svojim saradnicima i učenicima, uzgaja biljke lekovite. Bilo nas je na izletu oko 30 osoba, njegovih saradnika i prijatelja. Poveo nas je autobusom iz Pančeva, sa simpozija o 100-godišnjici rođenja Jovana Erdeljanovića (1974). Vodio nas je tamo i ovamo, od plemena do plemena lekovitog bilja. Radosno je prikazivao pleme rastićeno, ne bez vidnog bola pleme koje odumire. Kidao je cveće, čupao stabljike, vadio korenje. Prikazivao je, objašnjavao i predavao, vrlo živo i vrlo zanimljivo. Prikazivao je život, svojstva i lekoviti učinak biljke, uvek u vezi sa životom čoveka. Sve je to protkivao duhovitim dosetkama i humorom. Sve više razvijao naše interesovanje i privlačio našu pažnju. Pred nama je sve više i više izrastao znamenit naučnik, rijedak u svojoj struci.

Grčka mitologija povezala je život olimpijskih bogova sa životom ljudi i životom bilja, ne samo sa zvezdama. Gledajući kroz mitologiju, na travnim poljima i u šumicama, tu i tamo, prizirao mi se Pan sa frulom, bog šume, polja i pastira, čas boginja Atena ili Demetra, čas Afrodita ili Artemida, čas poneki lepi mladić iz mita, kao što su: Adonis, Narics i Hijacint... Prebacivanje od jednog do drugog biljnog naselja bilo je ponegde otežano, ali ne i zamorno ili dosadno. Nebo je bilo oblačno i tmurno, dan sumoran, ali polje oblagorođeno biljem i preliveno veličanstvenom poezijom mita. Lice Tucakova vedro, duša nasmejana, srce osunčano i raspevano. To se prenosilo i na izletnike.

Toga dana pružila mi se prilika da mu ponešto kažem o vrstama lekovitog bilja moga zavičaja, Morače od strane Vučja, Kolašina i Sinjajevine (jagorčevine, bokvice, lincure, siljevine, jaglike, božura...). Zainteresovao sam ga za božur, jablan i narcis Lučke gore. Nije stigao tamo.

Vratili smo se u Pančevo dockan uveče, vrlo zadovoljni sa izletom i saznanjima kojima smo se obogatili. Visoko smo ocenjivali prof. Tucakova, njegovo poznavanje života i svojstva bilja, i njegovo poznavanje narodnog života. To je bila prilika da upoznamo i svojstva Tucakova kao čoveka.

Čovek široke kulture, prof. Tucakov je imao široko interesovanje ne samo za naučni rad iz oblasti njegove struke i specijalnosti, nego i za naučna istraživanja, rezultate i studije iz drugih grana nauke. Dalo se to zapaziti iz razgovora s njim. Prosto me iznenadila činjenica: da on sa povećanim interesovanjem prati i moja arhivska istraživanja, izvesna otkrića, osvetljavanja i studije iz istorije, istorije književnosti, zdravstvene kulture, iz društvenog i kulturnog života našeg naroda uopšte. Isto tako i studije iz naših književnih i kulturnih uzajamnih veza sa Slovacima i Česima. Svakako, to nas je najviše i približilo. Biće tako i sa drugima.

Tucakov se radovao susretu sa čovekom, i svakom susretu sa blagorodnom biljkom. Grlio se s prijateljem. Grlio se i sa borom u planini. To

sam i sam činio u mladosti svojoj, u balkanskom i prvom svetskom ratu, na položajima Bjelasice, Čakora i Romanije, ispod Pećine Starina Novaka. Otuda sam ga mogao lakše i brže shvatiti. Kao i svaka blagorodna biljka, bor je postojani prijatelj čoveka; njegova krv je plemenita, njegov dah blagorodan. Društvo s njim je prijatno, bez podozrevanja. On nikada ne pomisli na mržnju i pakost, nikada na zao učin. Čovek nije uvek takav. Tucakov je voleo čoveka, i svaku blagorodnu biljku. Ceo svoj plodni život posvetio je napretku društvenog života ljudi i proučavanju blagorodne zajednice biljnog sveta.